

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ТИЖНЯ ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ТА ПРАВО

Спеціальний випуск – 05 липня 2011 року

П'ЯТА СЕСІЯ НАРАДИ СТОРІН КОНВЕНЦІЇ ЕСПО ТА ПЕРША СЕСІЯ НАРАДИ СТОРІН ПРОТОКОЛУ ПРО СЕО: ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

20-23 червня 2011 р. у Женеві відбулись П'ята сесія Наради сторін Конвенції Еспо та Перша Сесія Наради сторін Протоколу про СЕО. Ці сесії - засідання найвищих органів Конвенції Еспо та Протоколу про стратегічну екологічну оцінку, які працювали та приймали рішення «по черзі» згідно об'єднаного порядку денного. Андрій Андрусевич, член правління РАЦ «Суспільство і довкілля», брав активну участь в роботі обох Нарад (представляючи також Європейський ЕКО Форум).

Основні результати тижневих переговорів спробуємо розділити на дві групи:

для України

- Наступні сесії Нарад сторін Конвенції Еспо та Протоколу про СЕО пройдуть в Україні

Держави погодились із пропозицією України прийняти наступну сесію сторін Конвенції/ Протоколу і, відповідно, на головування України в Бюро Конвенції (згідно практики Конвенції приймаюча країна головує в Бюро). Ще до цього делегація робила значні зусилля, щоб потрапити до Бюро, тому запропонувала кандидатом до Бюро заступника міністра екології Д. Мормуля. Проведення такої зустрічі у Києві створює ряд можливостей для країни, влади та громадськості. Проведення Наради сторін у Києві ставить не класичне «З чим ми туди їдемо?», а «З чим ми це прийматимемо?», таким чином даючи ряд стимулів щось зробити. Так, країна може отримати ряд переваг від тепер вже очікуваної ратифікації Протоколу зі СЕО та поправок до Конвенції Еспо. Крім того, слід очікувати прийняття таких необхідних заходів з імплементації Конвенції в національний правопорядок. Уряду важливо перервати ланцюг «антиукраїнських» рішень в рамках Конвенції Еспо (див. нижче). Крім того, навряд чи країну, яка приймає Нараду сторін, можуть піддати дії жорсткіших санкцій, навіть, якщо якісь і будуть прийняті. Громадськість України отримує низку переваг: у першу чергу - це можливість налагодити плідний діалог із Мінекології в контексті питань, які дотичні до цих міжнародних угод. Окрім того, - це можливість значній кількості представників громадськості взяти участь в роботі цих органів, краще зрозуміти можливості для майбутньої діяльності та налагодити діалог із урядами держав-сторін Конвенції та Протоколу.

- Україні винесено попередження

Вперше в історії Конвенції Еспо було винесено попередження за порушення її положень. Як міжнародно-правова санкція попередження не має особливих наслідків для України. Проте з політичної та дипломатичної точки зору це чинитиме тиск у майбутньому (достатньо лише згадати відповідні умови-цілі двосторонніх угод між Україною та ЄС у минулому). Формально, рішенням Наради сторін було введено в дію попередження оголошене ще в 2008 р., яке так було і не набрало чинності. Загалом рішення щодо України пройшло пекло переговорного процесу безпосередньо в Женеві, куди приїхав очолювати делегацію Міністр екології М. Злочевський. Елементи прийнятого рішення, окрім попередження, відображають «здобутки» урядової делегації, так і інтереси Румунії та інших країн ЄС. З одного боку, рішення визнає порушення з боку України і вимагає виправити ситуацію щодо каналу Дунай-Чорне море, зокрема запропонованими експертами ЄС способами. З іншого, рішення підтверджує кроки, які вже були здійснені владою щодо «виправлення» ситуації навколо каналу. Позитивним слід вважати розділення вимог щодо каналу з одного боку та щодо імплементації Конвенції загалом.

- **Румунія пропхалась в Комітет з імплементації**

Цю частину виборів до органів Конвенції Україна прогала. Зрештою, шансів потрапити в Комітет з імплементації в Україні було мало. Румунія запропонувала свою кандидатуру як противагу українській і, маючи безпосередній вплив на позицію ЄС, зрештою пройшла в Комітет, посунувши Україну. Присутність Румунії у складі Комітету може значно політизувати процес розгляду дотримання і сам механізм дотримання у майбутньому.

- **Пусте місце скасованої екологічної експертизи чекає нового наповнення**

Рішення щодо України містить окреме положення щодо нещодавніх змін, внесених законом про містобудівну діяльність. Це серйозний сигнал країні: якщо не експертиза, то якийсь інший механізм оцінки впливу на довкілля потенційних проектів має існувати в країні. Представник РАЦ «Суспільство і довкілля» запропонував європейський підхід до вирішення ситуації: замість екологічної експертизи впровадити положення відповідної директиви ЄС. Така пропозиція знайшла неформальну підтримку: за словами представників урядової делегації міністр екології висловив повну політичну і особисту підтримку адаптації до директиви ЄС щодо оцінки впливу на довкілля. Тепер черга за експертами, тому РАЦ «Суспільство і довкілля» готує відповідне перспективне дослідження з цього питання.

для Конвенції і Протоколу в цілому:

- **Політизація, послаблення та прозорість механізму дотримання**

Наради сторін затвердили «спарений» механізм дотримання для Конвенції та Протоколу. Тепер, Комітет з імплементації матиме «основних» членів, а під час розгляду питань, пов'язаних із Протоколом про СЕО, країни-члени Комітету, які не є сторонами Протоколу (а лише Конвенції), будуть замінені «запасними» членами Комітету. Як такий режим працюватиме на практиці невідомо. Більше того, голова Комітету з імплементації повинен представляти країну, яка є як стороною Конвенції, так і Протоколу. Звичайно, що і обрання звичайних членів також відбувається під неформальним тиском фактом не-ратифікації Протоколу. Такий підхід слід вважати дискримінаційним, адже Конвенція та Протокол – дві окремі міжнародні угоди. Політизація механізму дотримання неминуча у зв'язку із входженням до Комітету держав, які мають «конфлікти» в рамках Конвенції (Азербайджан, Вірменія, Румунія, Словаччина). Усі ці зрушення разом мають усі шанси послабити і без того крихкий механізм дотримання (досить лише згадати проведення переговорів з Україною щодо відповідного рішення головою Комітету з імплементації – факт, який викликав обурення ряду делегатів, адже Комітет має залишатись неупередженим органом, а не торгуватись з державою-порушником). Нарada сторін дещо підвищила прозорість роботи Комітету з імплементації, встановивши правила оприлюднення інформації, про справи, які розглядає Комітет. Це – позитивний крок, якого проте геть не достатньо для подолання недовіри до роботи Комітету з боку неурядових організацій.

- **Ядерна енергетика залишатиметься в центрі уваги**

Під час Наради сторін відбувся окремий діалог щодо застосування Конвенції до проектів у сфері ядерної енергії. Цікаві експертні доповіді спровокували як політичні реакції (зокрема, Білорусі), так і необхідність слідкувати за ситуацією в майбутньому. З оголошених під час зустрічі трьох нових спорів, переданих на розгляд Комітету з імплементації, два стосуються атомної енергетики (Литва проти Білорусі та Азербайджан проти Вірменії). Окрім того, вже знаходиться на розгляді інформація щодо України (про продовження строків експлуатації Рівненської АЕС). Таким чином, Конвенція Еспо не має ні змоги, ні наміру самоусунутись від проблем розвитку атомної енергетики в умовах «після Фукусіми», що лише посилює режим її застосування до проектів у цій сфері.

Підготував: А.Андрусевич